

УДК 336.748

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ВАЛЮТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Журавка Федір Олександрович,
професор, доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародної економіки
Навчально-наукового інституту бізнес-технологій
«Українська академія банківської справи» СумДУ
e-mail: f.zhuravka@uabs.sumdu.edu.ua.

Анотація. На підставі проведеного аналізу запропоновано авторське визначення поняття «валютне регулювання». Крім того, досліджено особливості системи валютного регулювання, а також визначено його місце в системі державного регулювання економіки України. Доведено, що валютне регулювання характеризується не тільки як елемент валютної політики, а й як складова частина загальної системи інструментів економічної політики держави.

Ключові слова: валютне регулювання, валютний контроль, державне регулювання економіки, валютна політика, Україна.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 0; бібл.: 15.

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL APPROACH TO THE PLACE DETERMINATION OF FOREIGN CURRENCY EXCHANGE REGULATION IN THE SYSTEM OF STATE ECONOMIC POLICY OF UKRAINE

Zhuravka Fedir,
Professor, Doctor of Economics,
Professor of International Economics Department
Sumy State University
e-mail: f.zhuravka@uabs.sumdu.edu.ua.

Abstract. The article is devoted to the substantiation and development of theoretical and methodological bases of currency regulation and currency control system in order to define its' role and place in the state economic regulation system of Ukraine. On the basis of scientific analysis the author's definition of «currency regulation» concept is offered. Besides, the peculiarities of the Ukrainian currency regulation system are investigated. It is proved that currency regulation is characterized not only as an element of the monetary policy but also as an integral part of the whole system of economic policy instruments of Ukraine.

Keywords: currency regulation, currency control, state economic regulation, monetary policy, Ukraine.

Formulas: 0; fig.: 1; tabl.: 0; bibl.: 15.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ОПРЕДЕЛЕНИЮ МЕСТА ВАЛЮТНОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СИСТЕМЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

Журавка Фёдор Александрович,
профессор, доктор экономических наук,
профессор кафедры международной экономики
Учебно-научного института бизнес-технологий
«Украинская академия банковского дела» СумГУ
e-mail: f.zhuravka@uabs.sumdu.edu.ua.

Аннотация. На основе проведенного анализа предложено авторское определение понятия «валютное регулирование». Кроме того, исследованы особенности системы валютного регулирования, а также определено его место в системе государственного регулирования экономики Украины. Аргументировано, что валютное регулирование характеризуется не только как элемент валютной политики, но и как составляющая общей системы инструментов экономической политики государства.

Ключевые слова: валютное регулирование, валютный контроль, государственное регулирование экономики, валютная политика, Украина.

Формул: 0; рис.: 1; табл.: 0; библ.: 15.

Вступ. Невід'ємною складовою динамічного розвитку України є забезпечення сталого функціонування економіки, ефективної дії державного регулювання на економічні процеси, упровадження довгострокових програм розвитку в різних сферах економічного, політичного і соціального життя. З метою забезпечення добробуту населення і стабільності національної грошової одиниці елементи валютної системи, валютна політика та особливо валютне регулювання потребують ґрунтовних наукових досліджень в аспекті їх взаємоузгодженості між собою та з політикою і процедурами державного регулювання вітчизняної економіки.

Сучасний стан системи державного регулювання економіки України характеризується відсутністю системного підходу, плановості, нерозвиненістю потрібних інструментів. Усе це додатково ускладнюється наслідками світової фінансово-економічної кризи і військовим збройним конфліктом на Сході України, що загострює проблеми неефективної реалізації системи валютного регулювання і валютного контролю.

Таким чином, особливої актуальності набуває завдання розвитку теоретико-методологічних засад системи валютного регулювання і валютного контролю, механізму реалізації валютної політики, які мають стати базою для створення сучасної наукової концепції державного регулювання валютного ринку, важливим інструментом реального впливу на розвиток національної економіки.

Аналіз досліджень і постановка завдання. *Метою статті* є дослідження наукових підходів до визначення терміна «валютне регулювання», розгляд особливостей системи валютного регулювання, а також визначення його ролі та місця в системі державного регулювання економіки України.

Для досягнення поставленої мети було визначено такі завдання.

1. Дослідити науково-методичні підходи до визначення поняття «валютне регулювання».
2. Обґрунтувати власне визначення концепту «валютне регулювання».
3. Розглянути відмінності між дефініціями «валютне регулювання» і «система валютного регулювання».
4. Визначити роль і місце валютного регулювання в системі державної економічної політики України.

Методологічну основу статті становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, а також законодавчі та нормативно-правові акти щодо системи валютного регулювання і валютного контролю в Україні. При підготовці статті використано такі загальнонаукові методи дослідження: при обґрунтуванні категоріального апарату – метод наукової абстракції, при визначенні сучасних тенденцій та основних напрямів розвитку валютного регулювання – методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції.

Результати дослідження. Аналітичні дослідження особливостей системи валютного регулювання, а також визначення його місця в системі державного управління економікою потребує розгляду таких базових понять: «державне регулювання економіки», «валютне регулювання» і «система валютного регулювання».

Вивченню понять «державне регулювання» і «державне регулювання економіки» присвячено роботи багатьох вітчизняних науковців.

Так, зокрема, Л. І. Дідківська і Л. С. Головка визначають державне регулювання як систему заходів держави для здійснення підтримувальної, компенсаційної та регулятивної діяльності держави, спрямованої на створення нормальних умов ефективного функціонування ринку і розв'язання складних соціально-економічних проблем розвитку національної економіки і суспільства в цілому [1].

Д. М. Стеченко розглядає державне регулювання як вплив держави на відтворювальні процеси в економіці відповідними засобами з метою зорієнтувати суб'єктів господарювання та окремих громадян на досягнення цілей і пріоритетів державної політики суспільного розвитку [2].

При цьому, на думку А. М. Стельмашука, державне регулювання економіки – це діяльність держави щодо створення правових, економічних і соціальних передумов, необхідних для функціонування економічного механізму згідно з цілями і пріоритетами державної економічної політики. Науковець відокремлює державне регулювання економіки в умовах ринкового господарства, визначаючи це поняття як систему типових заходів законодавчого, виконавчого та контролюючого характеру, що здійснюються правомочними державними установами і суспільними організаціями з метою стабілізації та пристосування навної соціально-економічної системи до умов, що змінилися [3].

О. І. Ковтун розглядає державне регулювання економіки з теоретичного і практичного погляду. З теоретичного – це система знань про сутність і закономірності дії та правила застосування типових методів і засобів впливу держави на хід соціально-економічного розвитку, спрямованих на досягнення цілей державної економічної політики. З практичного – державне регулювання економіки є складовою частиною відтворення, тобто кругообігу ресурсів, доходів, продуктів. У цьому контексті державне регулювання економіки, у широкому розумінні, як система – це сукупність стандартних цілеспрямованих заходів і процедур, які систематично (періодично) ініціюються, упроваджуються і здійснюються (реалізуються) у соціально-економічній системі на локальному, регіональному, національному і глобальному рівнях державою (державною владою, а саме органами законодавчої й виконавчої влади та управління) для забезпечення умов ефективного функціонування і розвитку національної економічної системи [4].

Група науковців, а саме С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Г. Ф. Куценко та інші, також розглядають державне регулювання економіки з теоретичного і практичного погляду, причому в першому варіанті їхні погляди повністю збігаються з визначенням О. І. Ковтуна, водночас практичний підхід визначають як сферу діяльності держави щодо цілеспрямованого впливу на поведінку суб'єктів господарювання з метою забезпечення пріоритетів державної економічної політики [5].

В. М. Гриньова визначає державне регулювання економіки як втручання державних органів влади за допомогою різних методів та інструментів у розвиток основних економічних процесів з метою забезпечення позитивних соціально-економічних результатів [6].

На основі проведеного аналізу підходів вітчизняних учених до визначення поняття «державне регулювання економіки» варто зазначити два важливі моменти в характеристиці цієї категорії:

- важливість виявлення переліку ознак, що характеризують сфери дотику понять «валютне регулювання» і «державне регулювання економіки», а саме вплив, упорядкування і коригування;
- невід'ємність поняття «державне регулювання економіки» від економічної політики, пріоритети і цілі якої мають визначати спрямованість процесу державного регулювання економіки.

Значна кількість вітчизняних учених досліджують і характеризують поняття «валютне регулювання» і «система валютного регулювання», однак при цьому відсутні єдині підходи до визначення змісту та особливостей побудови його структури.

Зазначимо, що в законодавчому документі, який заклад основи валютного регулювання в Україні, що діють і сьогодні, – Декреті Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993 № 15-93 – відсутні визначення понять «валютне регулювання» і «система валютного регулювання» [7].

При цьому у вітчизняній економічній літературі набуло поширення визначення саме поняття «валютне регулювання» як діяльність держави та уповноважених нею органів, що спрямована на регламентацію міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій із валютними цінностями [8–10].

Деяке іншого підходу дотримується С. В. Мочерний, який додає до переліку сфер застосування валютного регулювання ще один компонент валютної політики – валютний контроль. При цьому валютне регулювання розглядає як діяльність органів щодо регулювання міжнародних розрахунків, управління обігом валюти, вплив на валютний курс національної валюти, а також контроль за валютними операціями, зокрема за використанням іноземної валюти. Це визначення за сутністю фактично є наближеним до характеристики валютного регулювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності країни, що, на наш погляд, тільки частково характеризує місце валютного регулювання в системі державного регулювання економіки.

Російський учений Н. М. Артемов розглядає валютне регулювання в широкому і вузькому значеннях, а саме:

- у широкому розумінні валютне регулювання кваліфікує як один із найбільш дієвих механізмів, за допомогою якого держава має можливість впливати на об'єктивні економічні процеси;
- у вузькому розумінні валютне регулювання – це спосіб реалізації валютної політики держави, режим державного регулювання порядку зовнішніх розрахунків, операцій із валютою на внутрішньому ринку, золотом та інших схожих процесів [11].

Професор О. В. Дзюблюк розглядає валютне регулювання як одну з форм державного впливу на суб'єктів валютних відносин. Він визначає валютне регулювання як діяльність держави в особі уповноважених нею органів, що передбачає проведення законодавчих та організаційних заходів, котрі визначають порядок здійснення операцій із валютними цінностями на території країни [12]. Це визначення розглядає валютне регулювання як певний процес, який включає комплекс цілеспрямованих заходів держави зі стабілізації або зміни наявних валютних відносин.

Більш чітко визначає місце валютного регулювання в системі державного регулювання економіки поняття, що подається в економічній енциклопедії, яка розглядає валютне регулювання як одну з форм державного регулювання міжнародних економічних відносин, що полягає в регулюванні міжнародних розрахунків і порядку здійснення операцій із валютою і валютними цінностями.

О. І. Ковтун відносить валютне регулювання до основних методів державного регулювання зовнішньої торгівлі як основного виду зовнішньоекономічної діяльності. За його трактуванням валютне регулювання являє собою сукупність заходів з боку держави і Національного банку України у сфері валютних відносин, які, окрім валютних обмежень, включають ще регулювання обмінних курсів та імпорتنі депозити [4].

Деяке іншого підходу дотримуються С. М. Чистов, А. Є. Никифоров і Г. Ф. Куценко, які в державному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності серед економічних методів регулювання вказують валютні обмеження, які розглядають як систему правил, що регламентують здійснення операцій із валютними цінностями, зокрема з національними та іноземними валютами, дорогоцінними металами, цінними паперами тощо [5].

І. Міхасюк, А. Мельник, М. Крупка і З. Залого відносять до методів державного регулювання економіки у групі нетарифних методів регулювання економіки валютні обмеження, а не валютне регулювання в цілому (регламентація операцій резидентів і нерезидентів з валютними цінностями, яка може обмежувати зовнішньоекономічну діяльність або її стримувати) [13].

Л. М. Кравченко і О. О. Шапошников розглядають валютне регулювання як діяльність державних органів, спрямовану на регламентування порядку здійснення валютних операцій, доводячи висновок, що валютне регулювання є формою державного впливу на зовнішньоекономічні відносини країни [14].

Таким чином, дослідження теоретичної бази визначення поняття «валютне регулювання» дозволяє сформулювати такі базові положення щодо наявних підходів до розуміння місця валютного регулювання в системі державного регулювання економіки:

- у широкому розумінні валютне регулювання розглядається як система, як один із механізмів державного впливу на певні економічні процеси (регламентація міжнародних розрахунків, порядок здійснення операцій із валютними цінностями, управління обігом валюти, вплив на обмінний курс національної валюти, контроль за здійсненням валютних операцій);
- у вузькому розумінні валютне регулювання розглядається як метод, форма або інструмент системи державного регулювання міжнародних економічних відносин, регулювання економіки або регулювання зовнішньої торгівлі.

Таким чином, підхід щодо розгляду валютного регулювання у вузькому розумінні характеризує сутність досліджуваного поняття як інструменту, як заходу впливу економічної політики, що демонструє взаємозв'язок та взаємодію валютного регулювання і державного регулювання економіки.

З урахуванням вищезазначених теоретичних і науково-методичних підходів валютне регулювання пропонуємо розуміти як структурний елемент валютної політики держави і невід'ємну складову загальної системи інструментів державного регулювання економіки, що спрямована на регламентацію системи міжнародних розрахунків, порядку здійснення операцій із валютними цінностями, формування збалансованості внутрішнього валютного ринку з метою забезпечення зовнішньої (курсової) стабільності національної валюти.

Розглянуті науково-методичні підходи дозволили визначити місце системи валютного регулювання в системі державного регулювання економіки (рис.).

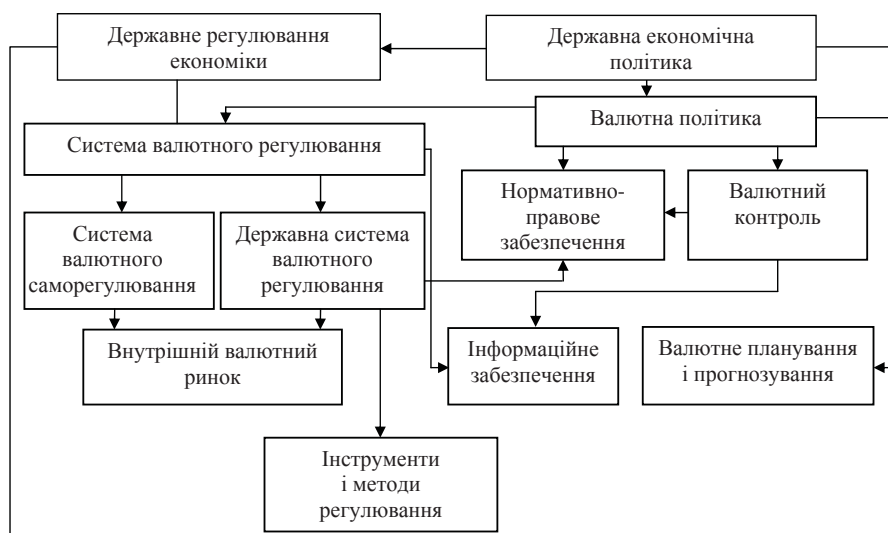

Рис. Місце валютного регулювання в системі державного регулювання економіки

Примітка. Розроблено з урахуванням [15].

Ґрунтуючись на даних рисунка, ми визначили взаємозв'язки системи валютного регулювання з іншими складовими валютної політики (валютний контроль, нормативне та інформаційне забезпечення, валютне планування і прогнозування).

Державне регулювання економіки ми розглядаємо як елемент господарського механізму, що реалізується через державну економічну політику (прямі лінії, що пов'язують державне регулювання економіки і державну економічну політику та утворюють прямокутник).

Теоретичний аналіз поняття «державне регулювання економіки» довів невід'ємність поняття «державне регулювання економіки» від економічної політики, пріоритети і цілі якої мають визначати направленість процесу державного регулювання економіки. Будь-який процес регулювання базується на політиці, яка формує напрями і заходи впливу на об'єкт регулю-

вання. Саме через валютну політику проявляється взаємозв'язок системи валютного регулювання з державною економічною політикою.

Саме тому місце валютного регулювання в системі державного регулювання економіки визначається через розгляд такої складової державної економічної політики, як валютна політика [відповідно до Господарського кодексу України (стаття 10), серед основних напрямів економічної політики виокремлено валютну політику держави].

Державне регулювання економіки і державна економічна політика розглянуто як елементи структури господарського механізму.

Елементи економічної політики визначають спрямованість державного регулювання у сфері валютних відносин. Державне регулювання економіки за допомогою валютної політики здійснює вплив на всю систему валютних відносин.

Серед основних елементів валютної політики ми відокремлюємо: валютне регулювання, валютний контроль, внутрішній валютний ринок, інформаційне забезпечення, нормативно-правове забезпечення, валютне планування і прогнозування, а також інструменти та методи валютного регулювання.

Через валютні обмеження, які слід розглядати як один із методів валютного регулювання, прослідковується найбільш тісне переплетення системи державного регулювання економіки і валютного регулювання, адже валютні обмеження є економічним методом державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що є складовою системи державного регулювання економіки.

Систему валютного регулювання можна охарактеризувати не тільки як елемент валютної політики (*лінія зі стрілкою*), а і як складову частину більш загальної системи інструментів економічної політики держави, а відтак і державного регулювання економіки (*лінія без стрілки*). Цей висновок базується на таких концептуальних положеннях:

- валютне регулювання може здійснювати вплив на суб'єктів валютного ринку, на структуру руху капіталу, що відображається у платіжному балансі країни, на стан зовнішньоекономічної діяльності, а тому в такому разі є інструментом економічної політики держави;
- валютні обмеження можуть стимулювати або стримувати потоки капіталу, створюючи передумови для інвестиційної активності.

Валютне регулювання з позиції його розгляду як системи (у широкому розумінні) представлено як один з механізмів державного впливу на певні економічні процеси (регламентація міжнародних розрахунків, порядок здійснення операцій із валютними цінностями, управління обігом валюти, вплив на валютний курс національної валюти, контроль за валютними операціями).

За характером впливу можна виокремити пряме валютне регулювання і непряме валютне регулювання. При цьому пряме валютне регулювання розглядаємо як вплив на процес проведення операцій із валютними цінностями за допомогою, передусім, адміністративних важелів (валютне законодавство). Непряме валютне регулювання – вплив на діяльність валютного ринку за допомогою економічних інструментів (важелів) центрального банку.

Проведений аналіз наявної теоретичної бази, науково-методичних підходів, а також узагальнення понятійного апарату доводить доцільність розмежування понять «державна система валютного регулювання» і «система валютного саморегулювання».

Державну систему валютного регулювання розуміємо як комплекс заходів регуляторного характеру, що застосовуються державою в особі уповноважених органів у сфері регламентації та впорядкування системи міжнародних розрахунків, операцій із валютою і валютними цінностями, на основі використання ме-

ханізму відповідного інструментального, нормативно-правового та інформаційного забезпечення.

Суб'єктами державного валютного регулювання в Україні є організації, установи, органи, що впроваджують прямі та опосередковані регуляторні заходи, спрямовані на регламентацію і впорядкування міжнародних розрахунків та операцій з валютою і валютними цінностями, а саме: Національний банк України, Кабінет Міністрів України, Міністерство інфраструктури України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Державна фіскальна служба України, Державна митна служба України, уповноважені банківські установи тощо.

Система валютного саморегулювання (саморегулювання валютного ринку) ґрунтується на ринкових механізмах узгодження попиту і пропозиції на валютні цінності за обсягом і вартістю, зумовлюється рівнем конкуренції, специфікою економічних відносин між покупцями і продавцями валюти, розвиненістю мережі інституційних та інфраструктурних посередників цього ринку, їхнім впливом на валютне курсотворення тощо.

При цьому тільки узгоджена взаємодія державного і ринкового механізмів (упорядкування з боку держави руху валютних цінностей у межах валютного ринку, окресленість інституційного і правового поля здійснення валютних операцій, урегульованість дій учасників валютних відносин тощо), а також забезпечення адаптивності та оперативної їх реакції на зміну тенденцій розвитку міжнародного валютного ринку дає підстави стверджувати про системність процесу валютного регулювання.

Висновки. На підставі проведеного аналізу запропоновано авторське визначення валютного регулювання, яке пропонуємо розуміти як структурний елемент валютної політики держави і невід'ємну складову загальної системи інструментів державного регулювання економіки, що спрямована на регламентацію системи міжнародних розрахунків, порядку здійснення операцій із валютними цінностями, формування збалансованості внутрішнього валютного ринку з метою забезпечення зовнішньої (курсової) стабільності національної валюти. Крім того, досліджено особливості системи валютного регулювання, а також визначено його місце в системі державного регулювання економіки України. Доведено, що валютне регулювання характеризується не тільки як елемент валютної політики, а і як складова частина загальної системи інструментів економічної політики держави.

Виокремлено та охарактеризовано дві невід'ємні складові системи валютного регулювання, а саме державну систему валютного регулювання і систему валютного саморегулювання.

Використання запропонованого теоретичного і науково-методичного забезпечення дозволить підвищити рівень обґрунтованості заходів щодо регулювання валютних відносин в Україні з урахуванням сучасних тенденцій лібералізації світових фінансових ринків.

Список використаної літератури

1. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки : навч. посібник / Л. І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання-Прес, 2000. – 428 с.

2. Стеченко Д. М. Державне регулювання економіки : навч. посібник / Д. М. Стеченко. – К. : МАУП, 2000. – 176 с.
3. Стельмашук А. М. Державне регулювання економіки : навч. посібник / А. М. Стельмашук. – Тернопіль : ТАНГ, 2000. – 315 с.
4. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки : навч. посібник / О. І. Ковтун. – Львів : «Новий світ – 2000», 2007. – 432 с.
5. Державне регулювання економіки : навч. посібник / С. М. Чистов, А. Є. Никифоров, Г. Ф. Куценко та ін. – Вид. 2-ге, доопрац. і доповн. – К. : КНЕУ, 2005. – 440 с.
6. Гриньова В. М. Державне регулювання економіки : підручник / В. М. Гриньова, М. М. Новікова. – К. : Знання, 2008. – 398 с.
7. Декрет Кабінету Міністрів України «Про систему валютного регулювання і валютного контролю» від 19.02.1993 № 15-93 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
8. Бездітко Ю. М. Валютне регулювання : навч. посіб. / Ю. М. Бездітко, О. О. Мануйленко, Г. А. Стасюк. – Херсон : ОЛДІ-плюс, 2004. – 272 с.
9. Кабанець О. І. Валютне регулювання та контроль в Україні / О. І. Кабанець, В. Д. Кольга. – Донецьк : Донецчина, 2000. – 224 с.
10. Ющенко В. А. Валютне регулювання : навч. посіб. / В. А. Ющенко, В. І. Міщенко. – К. : Знання, 1999. – 359 с.
11. Артемов Н. Валютный контроль / Н. Артемов. – М. : Профобразование, 2001. – 126 с.
12. Дзюблюк О. В. Валютна політика : підручник / О. В. Дзюблюк. – К. : Знання, 2007. – 422 с.
13. Міхасюк І. Державне регулювання економіки / Міхасюк І., Мельник А., Крупка М., Залога З. ; за ред. д-ра екон. наук, проф., акад. АН Вищої школи України І. Р. Міхасюка. – Львів : «Українські технології», 1999. – 640 с.
14. Кравченко Л. М. Валютне регулювання і валютний контроль в Україні : навч. посібн. / Л. М. Кравченко, О. О. Шапошников. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 102 с.
15. Єліфанова М. А. Валютне регулювання в системі державного регулювання економіки / М. А. Єліфанова // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. пр. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Вип. 30. – С. 169–183.

References

1. Didkiv's'ka, L. I. (2000). *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky* [State regulation of the economy]. Kyiv : Znannya-Pres [in Ukrainian].
2. Stechenko, D. M. (2000). *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky* [State regulation of the economy]. Kyiv : MAUP [in Ukrainian].
3. Stel'mashchuk, A. M. (2000). *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky* [State regulation of the economy]. Ternopil' : TANH [in Ukrainian].
4. Kovtun, O. I. (2007). *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky* [State regulation of the economy]. Lviv : «Novyy svit – 2000» [in Ukrainian].
5. Chystov, S. M., Nykyforov, A. Ye., & Kutsenko, H. F. (2005). *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky* [State regulation of the economy]. (2nd ed., rev.). Kyiv : KNEU [in Ukrainian].
6. Hryn'ova, V. M. (2008). *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky* [State regulation of the economy]. Kyiv : Znannya [in Ukrainian].
7. Pro systemu valyutnoho rehulyuvannya i valyutnoho kontrolyu : Dekret Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 19.02.1993 № 15-93 [Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On the System of Currency Regulation and Currency Control» from February 19, 1993, № 15–93]. (n.d.). *rada.gov.ua*. Retrieved from: <http://rada.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Bezditko, Y. M., Manuylenko O. O., & Stasyuk G. A. (2004). *Valyutne rehulyuvannya* [Currency regulation]. Kherson : OLDI-plyus [in Ukrainian].
9. Kabanets', O. I. (2000). *Valyutne rehulyuvannya ta kontrol' v Ukrayini* [Currency regulation and control in Ukraine]. Donets'k : Donechchyna [in Ukrainian].
10. Yushchenko, V. A., & Mishchenko V. I. (1999). *Valyutne rehulyuvannya* [Currency regulation]. Kyiv : Znannya [in Ukrainian].
11. Artemov, N. (2001). *Valyutnyy kontrol'* [Exchange control]. Moscow : Profobrazovanye [in Russian].
12. Dzyublyuk, O. V. (2007). *Valyutna polityka* [Foreign Policy]. Kyiv : Znannya [in Ukrainian].
13. Mikhasyuk, I. (Eds.), Mel'nyk, A., Krupka M., & Zaloha, Z. (1999). *Derzhavne rehulyuvannya ekonomiky* [State regulation of the economy]. Lviv : Ukrayins'ki tekhnolohiyi [in Ukrainian].
14. Kravchenko, L. M., Shaposhnykov, O. O. (2001). *Valyutne rehulyuvannya i valyutnyy kontrol' v Ukrayini* [Currency regulation and currency control in Ukraine]. Kyiv : KNTEU [in Ukrainian].
15. Yepifanova, M. A. (2010) Valyutne rehulyuvannya v systemi derzhavnogo rehulyuvannya ekonomiky [Foreign exchange regulation in the system of state regulation of economics]. *Problemy i perspektyvy rozvytku bankiv's'koyi systemy Ukrayiny – Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine*, 30, 169–183 [in Ukrainian].